

Załącznik nr 4.2.

Podsumowanie Strategicznej oceny oddziaływania na środowisko do Zintegrowanej Strategii Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Biała Podlaska na lata 2015-2020 (z perspektywą do 2030 roku)

Wprowadzenie

Podstawę prawną do opracowania niniejszego Podsumowania stanowi art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).

1. Ustalenia zawarte w Prognozie oddziaływania na środowisko

Celem przeprowadzenia niniejszej Prognozy było:

- ocena stopnia i sposobu uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska we wszystkich częściach „Zintegrowanej Strategii Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Biała Podlaska na lata 2015- 2020 (z perspektywą do 2030 roku)”,
- ocena potencjalnych skutków środowiskowych wdrażania zapisów Strategii.

Prognoza oddziaływania na środowisko powstała w wyniku analizy treści projektu Strategii i jej oceny jaki będzie miała wpływ na środowisko realizacji określonych w niej kierunków działań. W prognozie uwzględniono m.in. wpływ na różnorodność biologiczną, zwierzęta, siedliska przyrodnicze, obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody, w tym na obszary Natura 2000, zdrowie ludzi, krajobraz, zabytki etc.

Celem przeprowadzonej analizy jest ocena czy i w jaki sposób działania ujęte w Strategii mogą oddziaływać na środowisko. W pierwszej części przeprowadzona została analiza czy i w jakim zakresie zapisy ujęte w Strategii będą wspierały realizację celów umieszczonych w dokumentach strategicznych powiązanych z niniejszą Strategią, sporządzonych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. Następnie na podstawie dokonanej oceny stanu środowiska zdefiniowano główne problemy w zakresie ochrony środowiska. Określono też wnioski w kontekście braku realizacji Strategii. W drugiej części dokonano identyfikacji potencjalnych oddziaływań poszczególnych projektów. Na tym etapie posłużono się macierzą relacyjną elementów środowiska i przyjętych projektów przewidzianych do realizacji w ramach Strategii, przedstawiającą w skondensowanej postaci możliwe oddziaływanie na środowisko.

Celem głównym Zintegrowanej Strategii Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Biała Podlaska jest:

W 2020 roku Miejski Obszar Funkcjonalny Biała Podlaska pełni rolę ważnego ośrodka rozwoju w Polsce Wschodniej dzięki rozwijającym się specjalizacjom gospodarczym generującym więcej miejsc pracy, a także lepszym warunkom do życia, pracy i prowadzenia biznesu.

Realizacji celu głównego służyć będą następujące priorytety strategiczne i cele operacyjne. Główne obszary strategiczne i cele operacyjne przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1 Obszary strategiczne i operacyjne Zintegrowanej strategii rozwoju MOF Biała Podlaska

Obszar strategiczny	Cel strategiczny
Efektywna GOSPODARKA	Poprawa warunków do rozwoju działalności przedsiębiorstw w kluczowej specjalizacji obszaru (TSL: transport – spedycja – logistyka) oraz w specjalizacjach wspomagających ze szczególnym uwzględnieniem strefy inwestycyjnej „Lotnisko”
	Podniesienie poziomu wiedzy i kwalifikacji kadr pod potrzeby rozwijających się specjalizacji gospodarczych
	Poprawa konkurencyjności obszaru poprzez lepsze wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz zwiększenie efektywności energetycznej przedsiębiorstw
	Wzrost liczby turystów poprzez rozwój sieciowego produktu turystycznego opartego na turystyce aktywnej oraz transgranicznej
Lepsza jakość życia SPOŁECZEŃSTWO	Poprawa warunków mieszkaniowych oraz standardu obiektów użyteczności publicznej
	Lepsza dostępność opieki zdrowotnej oraz promowanie zdrowego i aktywnego starzenia się
	Aktywizacja zawodowa mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
	Podniesienie jakości i poziomu dostępności usług edukacji, rekreacji, sportu
	Poprawa jakości rządzenia oraz stanu bezpieczeństwa mieszkańców
Integracja OBSZARU	Zapewnienie sprawnego systemu transportu wewnątrz obszaru oraz komunikacji elektronicznej
	Rewitalizacja fizyczna, społeczna i gospodarcza obszaru
	Poprawa stanu środowiska przyrodniczego poprzez rozwój infrastruktury wodno – kanalizacyjnej rozwój systemu ciepłowniczego oraz systemu gospodarki odpadami

Do osiągnięcia poszczególnych celów służyć będzie realizacja katalogu działań i kluczowych projektów, zidentyfikowanych i zaakceptowanych przez partnerów skupionych w obszarze. Działania określone dla poszczególnych kierunków polityki stanowią podstawowy punkt odniesienia dla koncentrowania aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej do roku 2020.

Z uwagi na uwarunkowania prawne oraz z uwagi na to, iż na terenie objętym strategią występują obszary chronione, wg GUS, w 2013r. na terenie MOF Biała Podlaska znajdowało się zaledwie 45,6 ha obszarów prawnie chronionych w tym w całości znajdują się na terenie gminy, są one kwalifikowane jako użytki ekologiczne (brak jest obszarów Natura 2000), mogą one potencjalnie stać się obszarami realizacji celów, kierunków działań lub przedsięwzięć zapisanych Strategii, a w szczególności działań, polegających na rozbudowie infrastruktury technicznej w ramach obszaru strategicznego „efektywna gospodarka” ujętych w celu strategicznym „Efektywna gospodarka oparta na lokalnych specjalizacjach i oferująca więcej miejsc pracy” oraz w ramach obszaru strategicznego „integracja obszaru” ujętych w celu strategicznym „Lepsza spójność terytorialna obszaru funkcjonalnego”. Niektóre z nich będą skutkować realizacją przedsięwzięć, które wpisują się w definicje inwestycji celu publicznego, takie jak: budowa i utrzymywanie dróg publicznych oraz obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także wydzielanie gruntów pod te drogi, utrzymanie linii kolejowych, infrastruktura wodno-kanalizacyjna, czy też budowa i utrzymywanie urządzeń służących do przesyłania lub dystrybucji energii. Będą to także liniowe inwestycje celu publicznego, których realizacja na obszarach chronionych jest, jak wykazano w poprzednim podrozdziale, szczególnie uprzywilejowana.

Wdrażanie ww. działań Strategii będzie się wiązać z realizacją przedsięwzięć, które zalicza się do grupy przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko i które, ze względu na rodzaj i charakterystykę bądź usytuowanie, mogą wymagać przeprowadzenia takiej oceny oraz sporządzenia raportu. W przypadku przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, o możliwości i warunkach ich realizacji, będą decydować wyniki postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, a sposoby minimalizacji szkodliwego wpływu na środowisko zostaną zaproponowane w raportach oraz ujęte w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia.

Inwestycje realizowane na obszarach chronionych mogą generować negatywne oddziaływania na ekosystemy, gatunki roślin lub zwierząt bądź krajobraz polegające na niszczeniu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, fragmentacji ekosystemów i korytarzy ekologicznych, tworzeniu barier utrudniających migrację zwierząt, zmianie warunków abiotycznych siedlisk itp. Dlatego podstawową zasadą jaką należy się kierować wdrażając zapisy Strategii powinno być wyprzedzające unikanie konfliktów ze środowiskiem w całości oraz z jego poszczególnymi komponentami na etapie planowania szczegółowej lokalizacji przedsięwzięć. Wymogiem obligatoryjnym jest zgodność z planami ochrony obowiązującymi na terenie rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych oraz planami zadań ochronnych na obszarach Natura 2000. Na obszarach chronionych, które nie posiadają planów ochrony planowanie powinno być poprzedzone rzetelnym rozpoznaniem uwarunkowań środowiskowych, prowadzącym do identyfikacji istotnych problemów i obszarów konfliktowych, a decyzja o lokalizacji wynikać z wielokryterialnej oceny wariantów przedsięwzięcia. Jeśli uniknięcie konfliktów nie jest możliwe, realizacja projektów powinna być uwarunkowana zastosowaniem środków łagodzących negatywne oddziaływania bądź wykonaniem kompensacji środowiskowej.

Działania nastawione na rozwój turystyki będą wpływać, w sposób pośredni, na wzrost zainwestowania na obszarach chronionych lub w ich bezpośrednim otoczeniu oraz na wzrost natężenia ruchu turystycznego, co w przypadku braku zrównoważonego użytkowania tych obszarów, może skutkować pogorszeniem stanu i funkcjonowania ekosystemów i gatunków oraz degradacją walorów krajobrazowych. Niedostateczny poziom egzekucji formalno-prawnych ograniczeń w sposobach gospodarowania na obszarach chronionych oraz w ich sąsiedztwie, a jednocześnie brak dostatecznie rozwiniętych narzędzi systemu kontroli i monitorowania wpływu aktywności turystycznej na środowisko przyrodnicze, a zwłaszcza na stan i funkcjonowanie ekosystemów i gatunków, stwarzają istotne zagrożenia dla walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszarów chronionych oraz ograniczają skuteczność realizacji ochrony przyrody. Działania podejmowane na obszarach chronionych, nie służące celom ochrony tych obszarów, powodują negatywny wpływ na środowisko, nawet jeśli ich zakres mieści się w granicach dozwolonych prawem. Dlatego konieczne jest zapewnienie harmonizacji planów rozwoju turystyki z niezbędnymi, z przyrodniczego punktu widzenia, ograniczeniami, w szczególności wynikającymi z planów ochrony parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych czy też planów zadań ochronnych obszarów Natura 2000. Rozwój turystyki powinien odbywać się z uwzględnieniem uwarunkowań wynikających z potrzeb ochrony siedlisk i gatunków, ochrony krajobrazu oraz zachowania w niezmiennym stanie obszarów i obiektów najcenniejszych przyrodniczo, w tym chłonności środowiska i optymalizacji wielkości ruchu turystycznego. Świadomość potrzeby zrównoważonego rozwoju turystyki powinna być kluczowym założeniem i jako tako wyznaczać podstawowy wymiar skali podejmowanych działań. Należy mieć na uwadze podrzędność funkcji turystycznych wobec funkcji ekologicznych na obszarach podlegających ochronie prawnej. Aby zmniejszyć obciążenie

najcenniejszych obszarów chronionych, konieczne jest tworzenie konkurencyjnych produktów turystycznych na terenach o mniejszej wartości przyrodniczej i mniej uczęszczanych.

Strategia przewiduje, działania na rzecz ochrony przyrody w ramach obszaru strategicznego „czyste środowisko” i „integracja obszaru”. W celach strategicznych „Efektywna gospodarka oparta na lokalnych specjalizacjach i oferująca więcej miejsc pracy” i „Lepsza spójność terytorialna obszaru funkcjonalnego” zaproponowano działania mające na celu ochronę przyrody poprzez wskazanie następujących kierunków działań:

- Poprawa konkurencyjności obszaru poprzez lepsze wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz zwiększenie efektywności energetycznej przedsiębiorstw.
- Rewitalizacja fizyczna, społeczna i gospodarcza obszaru.
- Poprawa stanu środowiska przyrodniczego poprzez rozwój infrastruktury wodno – kanalizacyjnej rozwój systemu ciepłowniczego oraz systemu gospodarki odpadami.

Z całą pewnością obejmą one także siedliska i gatunki na obszarach chronionych, w tym stanowiące przedmiot ochrony tych obszarów, a także zwierzęta przemieszczające się swobodnie pomiędzy różnymi obszarami. Działania te z założenia służyć będą celom ochrony przyrody.

Potencjalne korzyści dla obszarów chronionych wynikające z realizacji Strategii

Działania służące poprawie jakości środowiska, mogą pozytywnie wpłynąć na stan siedlisk i gatunków także na obszarach chronionych. W ramach kierunku strategicznego „Poprawa stanu środowiska przyrodniczego poprzez rozwój infrastruktury wodno – kanalizacyjnej rozwój systemu ciepłowniczego oraz systemu gospodarki odpadami” przewiduje się m.in. wspólne działania na rzecz poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Wody płynące i stojące stanowią podstawowy element środowiska przyrodniczego wielu obszarów chronionych, a związane z nimi gatunki i siedliska stanowią nierzadko przedmiot ochrony tych obszarów. Stan siedlisk i kondycja populacji roślin i zwierząt wodnych i od wód zależnych, w dużej mierze uwarunkowane są jakością wody. W przypadku niektórych gatunków wodnych, odznaczających się wąską skalą tolerancji ekologicznej, wysoka jakość wód warunkuje ich istnienie. Dlatego poprawa jakości wód będzie przekładać się na większą skuteczność ochrony przyrody. Także współpraca w zakresie gospodarki odpadami będzie pośrednio przyczyniać się do poprawy stanu środowiska, poprzez zmniejszenie ilości odpadów trafiających do środowiska przyrodniczego, w formie nielegalnych składowisk odpadów, stanowiących problem także na obszarach chronionych.

W Prognozie przeanalizowano możliwy wpływ wskazanych do realizacji w Strategii zadań na następujące aspekty środowiska: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne. Określono czy oddziaływanie to może mieć kierunek negatywny, pozytywny czy obojętny na poszczególne elementy.

Zidentyfikowano oddziaływania na środowisko poszczególnych celów strategicznych i krótkookresowych w odniesieniu do poszczególnych aspektów środowiskowych. Przedstawiono je w formie matrycy pozwalającej na łatwą identyfikację aspektów środowiskowych.

Sumaryczna analiza oddziaływań wykazuje, że realizacja celów i kierunków działań wynikających ze Strategii będzie miała w okresie długoterminowym pozytywny wpływ na środowisko.

2. Opinie właściwych organów

Właściwymi organami do opiniowania dokumentów w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z art. 57 i Art. 58 ustawy są:

1. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska;
2. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny.

W dniu 13 sierpnia 2015r. (ze sprostowaniem z dnia 24 sierpnia 2015r.). Prezydent Miasta Biała Podlaska na podstawie art. 54 ustawy skierował do obu ww. organów projekt dokumentu pn. Zintegrowana Strategia Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Biała Podlaska na lata 2015-2020 (z perspektywą do 2030 r.) wraz z załącznikami oraz Prognozą oddziaływania na środowisko celem zaopiniowania.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie pismem z dnia 2 września 2015r. (znak: WSTI.410.43.2015.WD) zaopiniował pozytywnie przedstawione dokumenty, nie wnosząc żadnych uwag.

Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie pismem z dnia 2 września 2015r. (znak: DNS-NZ.7016.120.2015.MW) również zaopiniował pozytywnie przedstawione dokumenty, nie wnosząc żadnych uwag.

3. Zgłoszone uwagi i wnioski

Proces strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Zintegrowanej Strategii Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Biała Podlaska na lata 2015-2020 (z perspektywą do 2030 r.) realizowany był zgodnie z art. 54 ust 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. Nr 199, poz.1227 z późn. zm.) z zapewnieniem możliwości udziału społeczeństwa.

Prezydent Miasta Biała Podlaska - Lider Partnerstwa w ramach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego w dniu 14 sierpnia 2015r. ogłoszeniem podał do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz o wszczęciu postępowania z udziałem społeczeństwa dla projektu dokumentu pn. „Zintegrowana Strategia Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Biała Podlaska na lata 2015 – 2020 (z perspektywą do 2030 r.” wraz z załącznikami oraz Prognozą oddziaływania na środowisko.

Poinformowano społeczeństwo o możliwości zapoznania się z dokumentacją zgromadzoną w sprawie oraz o miejscu jej wyłożenia. Poinformowano również o możliwości, sposobie i terminie wnoszenia uwag i wniosków do przygotowywanego dokumentu. Obwieszczenie podano do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej, a także poprzez wywieszenie na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Miasta Biała Podlaska.

W trakcie realizacji procesu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Zintegrowanej Strategii Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Biała Podlaska nie zgłoszono ze strony społeczeństwa uwag i wniosków do opracowywanego dokumentu. Właściwe organy biorące udział w postępowaniu środowiskowym tj. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie oraz Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie również nie wnieśli uwag i zaopiniowali pozytywnie dokument strategiczny wraz z prognozą.

4. Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko

Dla projektu dokumentu pn. Zintegrowana Strategia Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Białą Podlaska na lata 2015 – 2020 (z perspektywą do 2030 r.) wraz z załącznikami nie prowadzono postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Prognoza oddziaływania na środowisko stwierdza:

„Realizacja Strategii Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Białej Podlaski nie powoduje żadnych konsekwencji dla ewentualnych skutków środowiskowych, których charakter mógłby posiadać znaczenie transgraniczne.”

Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach Strategii ma charakter regionalny i ewentualne oddziaływanie tych przedsięwzięć może mieć zasięg lokalny.

Na etapie Prognozy stwierdzono, że realizacja omawianej Strategii nie wskazuje możliwości negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

5. Propozycje dotyczące metod i częstotliwości prowadzenia monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentów

Celem prowadzenia obserwacji monitorujących jest ocena stopnia realizacji zamierzeń określonych w strategii. Obserwacje te w głównej mierze polegać będą na dokonywaniu pomiarów wskaźników opisujących stan poszczególnych sfer funkcjonalnych i obszarów strategicznych obszaru. Monitoring realizacji strategii rozwoju obszaru w szczególności dotyczyć będzie:

- gromadzenia informacji na temat produktów będących wynikiem podejmowanych projektów i zadań,
- pomiarów stanu zaawansowania przedsięwzięć podejmowanych w obszarach działań skierowanych na realizację celów na poziomie taktycznym,
- gromadzenia i przetwarzania informacji dotyczących rodzajów i jakości rezultatów prowadzonych działań rozwojowych,
- gromadzenia i przetwarzania informacji na temat zmian ilościowych i jakościowych zachodzących w obszarach strategicznych w wyniku podejmowanych przedsięwzięć,
- gromadzenia i analizy informacji na temat zmian uwarunkowań prawnych dotyczących funkcjonowania samorządu terytorialnego, a także możliwości stosowania nowych rozwiązań w zakresie organizacji, prowadzenia i finansowania działań rozwojowych,
- dokonywania analiz porównawczych i tematycznych.

Tak prowadzony monitoring wypełnia funkcje sprawdzającą i informacyjną. Jego rolą jest dostarczenie danych na temat stanu istniejącego badanych zjawisk w czasie bieżącym. Dla potrzeb monitorowania strategii rozwoju zostały określone trzy podstawowe rodzaje wskaźników. Będą to wskaźniki:

- wskaźniki produktu – wytwory materialne i usługi otrzymywane lub wytwarzane w trakcie realizacji strategii,
- wskaźniki rezultatu – bezpośrednie i natychmiastowe efekty realizacji strategii,

- wskaźniki oddziaływania – konsekwencje strategii, wykraczające poza bezpośrednie i natychmiastowe efekty.

Wyżej wymienione wskaźniki będą służyły liczbowemu określeniu uzyskanych efektów działań, przyczyniających się do realizacji celów. Informacje zebrane w procesie monitoringu będą stanowiły materiał niezbędny do przeprowadzenia ewaluacji dokonań realizowanych i zrealizowanych w efekcie podejmowanych działań zaleconych w strategii rozwoju. Wyniki monitoringu są punktem wyjścia i jednym ze źródeł, wykorzystywanych w ewaluacji. Ewaluacja jest to proces oceny efektów realizacji interwencji publicznej, przeprowadzony w oparciu o odpowiednie kryteria, za pomocą odpowiedniej metodologii, w celu poprawy jakości podejmowanych działań ze szczególnym uwzględnieniem celów, jakie interwencja ma realizować.

Ewaluacja działań, wynikających ze Strategii Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Białą Podlaska będzie przebiegała w trakcie jej realizacji, jako ewaluacja on-going oraz po zakończeniu realizacji strategii, jako ewaluacja ex-post:

- **ewaluacja on-going** – może być realizowana przez cały okres wdrażania strategii, jej celem jest diagnoza i analiza problemów, pojawiających się w trakcie realizacji strategii oraz określenie możliwości ich rozwiązania,
- **ewaluacja ex-post** – jest ewaluacją podsumowującą, dokonywaną po zakończeniu wdrażania strategii, celem ewaluacji ex-post jest określenie oddziaływania strategii oraz jej trwałości, w tej ewaluacji istotną rolę odgrywa odniesienie się do założonych celów oraz ocena na ile udało się je osiągnąć.

Kryteria przeprowadzania ewaluacji to trafność, skuteczność, efektywność (ewaluacja on-going) oraz skuteczność, efektywność, użyteczność oraz trwałość (ewaluacja ex-post):

- **trafność** – analiza określonych celów strategii w odniesieniu do zmieniających się potrzeb danego obszaru,
- **skuteczność** – określenie, czy kierunki działań strategii prowadzą do osiągnięcia celów, analiza tempa wydatkowanych środków oraz efektów strategii w kontekście zaplanowanych wartości docelowych,
- **efektywność** – analiza kosztów interwencji w odniesieniu do jej skuteczności,
- **użyteczność** – ocena na ile osiągnięte efekty odpowiadają rzeczywistym problemom społeczno-gospodarczym,
- **trwałość** – ocena, czy efekty interwencji będą utrzymywać się po jej zakończeniu oraz jak długo będą widoczne jej skutki.